

Hüseyinbala MİRƏLƏMOV

Əvvəli öton sayımızda

Statistikaya görə, Yaponiyada 1 milyondan çox insan heç vaxt evindən çıxmır. İlikomori deyilən bu fenomen fordlorın içtimai hayatdan çıxılmaları və həddindən artıq özlərinin sosial hayatdan təcih etmələri deməkdir. 20-44 yaşda olanların əsəmən subəbi isə intihardır.

Böli, qoribə də olsa, Yaponiya inkişaf etmiş ölkələr arasında intihar həllarına görə ilk yerədir. XIX əsrə qədər Yaponiyada geniş yayılmış özüneqəsli ritualı olub. Tanrımlar və memurlar, xüsusi ordu zabitləri arasında ononrular halı alıb. İnsanlar ya hanısa günahları qarşılığında özürləri cozaşdırırmışdır, ya hanısa itkin ifadə etmişək, ya da öz şəref və loyagolrlarını qorumaq üçün bu addımı atırdılar. Ritualın yerine yetirilməsinin xüsusi şartları var idi. Bunlardan onası özüne qəsd edən bir dostunun bu soñnoy şahid olması idi. Eks-tern həllarda - məsolon, dövüş meydandasında burlarsız keçimək olardı. 1868-ci ildən rəsmən xarakri Yaponiyada loy olunsa da, bu praktiki olaraq hələ də Yaponiyada tez-tez rast gəlinən bir faktdır. Xüsusun do XX əsrədə bir çox tanınmış yapon yazıçıları və sənət adının xarakri etməsi, ona dəha da əsərərin və filmlərin geyindirib. Beləliklə, xarakri nümunəsində gördük ki, intihar heç də homişə zoşlik olaməti deyil, həm də filosofi aktıdır. Yoxsa Zigmund Freudin, Heminqueyin, Mayakovskinin, Stefan Sveiqin, Merlin Manronun, Vitney Ulyoston və onlara başqa tanıdığımız, bu gün do sevə-sevə oxudığumuz yazıçı və filosofları, eləcə də moşər kino ulduzlarının, müğənnilərin nədon intihar etdiyinə izah tapı bilmər. Hərçənd onlar xarakri etməyib, biriş dərman içib, digəri kəhən və türfəngiyle gicgənahina atış açıb və s.

Kapitalizmin təzə kək atlığı vaxtlarda yeni-yeni borçlanmağa başlayan yaponlar borclarını ödəyə biləndikdə kütüli intiharlara başlayıblar, hətta bir vaxtlar ölkədə intihar soyiviyası 100 min adəm 28 nəfər qeydə alıb. Burada xəta edən başlıqları mənşəti intihar etdiyinən xəbər verilir. Birinci dərman içib, digəri kəhən və türfəngiyle gicgənahina atış açıb və s.

Son illər maliyyə böhərnə noticosunda Yaponiyada intihar edənlərin sayı 6 faiz artdı. Bu barədə BBC məlumat verib. Yaponiyannı Life təşkilatının yaydığı məlumatə görə, intihar haflarının artması iqtisadi səbablarla, xüsusi olub mülküste iş iş yeriinin itirilməsi ilə bağlıdır. Bu əlkəde yəz min nəfərə 24 intihar həfi düşür. Yapon rəsmiləri qurğularında tez-tez manzillərdə ictməyi heyatdan, sədəqət, dostlıq kimi anlaysıldan uzaq yaşayın, asax, texnologiya ilə başın qatan bədəxət yapon göncliyinin gün keçdiyən dəha çox intihara.

sürükələndiyini müşahidə edirlər.

Qatarın önüne atularaq intihar edənlərin ailisino isə coza verilir.

Yaponiyada on uca zirve Fuji dağında yerləşir. Bu daqapuların an çok ziyan etdiyi məkanıdır. Yaponiyadakı Fuji dağının otuklalarını bozoyan ağacın adı "Aokigahara" olسا da, daxa çox "intihar meşəsi" kimi tanınır. Səbəbi də intihar etmək istəyənlərin son məkan olaraq buranı seçməlidir.

Adəton, bir meşədə görülen "Lüttən, atəş yandırmayı, yandırınlara da mane olun" işlərinə yerinə, burada "Lüttən intihar etməyin, intihar etməndən ovvol bir da-ha düşünün" kimi işarələr göyulub.

Hətta "intihar etməyin qorar verdinizso, polisli bir məsləhətəşin" yazılı lövhələr belə var. Həc də gülməli olmanın bir zarafat kimidir, elo deyilmə? Bütün bu xobardarlıqlara baxmayaraq, gedisi üçün, gözinti üçün, təmiz hava üçün mükməmmələ olub. Bölgədə yaşayanlar da bunun fərqliyənlərdir. Məşəyo gözintiyo, oylonmaya gölənlər, intihar etməyo golənlər gözlərinə baxanda təməya bilirlər. Əfsus ki, nə onları fikirlərindən daşınmamaq məmkün olmır, yoni bu piş səhərət şahid olanları ollərindən bir şey golmir.

Yaxşı, bas ölümlərə seçənlər niyə hökmən buranı golırlar? Bunun səbəblərindən biri Yaponuların müqəddəs sayılan Fuji dağının otuklalarında olmasıdır. Bura haqqında minlərlə olsan var... Meşənin altında olan zonq domir yaşatıqların kompaslarında sapma yaratdığı söz-səhəbtlərdən biridir. Kompasların çəmisi üzündən günahsız insanların meşədə idiyi də deyilir. "Aokigahara meşəsi" Yaponiyada qarabasmaların da uğrak yeri olaraq bilinir. İnanışa görə "yurej" yoni arادa qalmış ruhlar bu meşədə tömizlənir.

Elo ölkələri "milli monafe namino" və "ağlasığınmaz səcətlərə belə ruhlandırmaga qadirdir. Buna kamikadzelərin dramatik tələbinin tarixi də göstərmişdir.

İkinci Dünya mühərbişə oroslaşdırıldıqdan sonra "döyüşün yolu" bütün "miliyin yolu" çevrildi. Yazıçı Ken Kitutinini dedi ki: "20 yəzən 40 yaşıdak olan şəxslər döyüşü oldular".

Kamikadzelər

Hər dəfə bu ifadəni eşidində, Azərbaycanın xalq yazarı Anarın "Gürcü familyası" adlı həkayə yadına düşür. Həkayə qohrumaların - Əsmərlər Oqtayın sanodlı filmlə baxmasının mülliş ikincisinin dilindən belə təsvir edir: "Biz filmənən apvalı qatıldı. Sanodlı film id: "Yaponiya mühərbişələrində". Mon sanodlı filmləri xoşlayıram - bu filmdə isə yapon xronikasının nadir kadruları var: üləmə məkmən pilotları - kamikadzelər uçusqabığı. Adamın eti ürpəsində.

- Bir onlara sıfətlərinə bax, - deyə Os-

Tanımış yazıçı-dramaturq, Milli Məclisin deputati Hüseyinbala MİRƏLƏMOV həm nəşr, həm dram, həm də publisistik əsərlərin müəllifi kimi geniş oxucu kütləsinə yaxşı tanır. Onun publisistikasında müxtəlif ölkələrə səyahətlərə bağlı təssərütərə özünəməxsus yer tutur. "Çində möhtəşəm on gün" və 2015-ci ilə rus dilində işq üzü görmüş "Cin - dünənin səkkizinci möcüzəsi" əsərləri adəbiyyatsevərlər tərəfindən məraqlı qarşılıqlı. Müəllifin Yunanistan, Birləşmiş Ərəb Əmirlilikləri, Küveyt, qonşu Gürcüstan və s. ölkələrdən bəhs edən yol qeydləri də bu qobidənlərdir. Yazıçı son daş Azərbaycan nümayəndə heyətinin tərkibində Yaponiyada olmuş və öz təssərütərə şəhatli şəkildə qələmə almışdır. H. MİRƏLƏMOVUN "Yaponiya - Gündən günə yüksələn ölkə" adlı publisistik qeydlərini qızetimizin oxucularına təqdim edirik.

mor qulağıma piçıldı. - Dohşətdir.

Uçusdan qaşaq onların hamisən sakəyapon arası vərçildilər, toyaları qalxa-qalxa onları çökən kino-kameraya baxarkən bildirlər ki, qarşıda onları yalnız ölüm gözləyir və artıq heç bir şey onları bu ölümündən qurtara bilməz.

- Görəsan, onlar havaya qalxanda no dünüşmürümşər? - deyə Osmor soruşdu. - Fikirlərinə doymışmırırmış ki?

Ona diktör cavab verdi:

- Kamikadzelər yerdən qalxan kimi həyatla obudu vidasırdırlar. Geri qayıtmayaçın onların toyalarorunu benzən təkmüdürlər... "Hekayənin sonuna bacısı Oqtaya xob verir ki: "...sən teleqram golib. Həzortxanədən. Gürçüdəndir.

Mon teleqramı qapdim. İki söz: "Təbrik. Öpürəm." Bir dən imza: "Kamikadze". Məlum olur ki, bacısı "Kamikadze" sözünün gürəcə familiyası kimi başa düşüb. Anar doğma Azərbaycanımızın gerçəkən təyinatbarə olmayan yaşlısıdır. Istor həkayəsi, istərsə də bu həkayənin motivləri osasında çoxilən "Gün keçdi" film adının ruhunu tıtdır... Nostalji yükü kədərlər də olsa, adam həm osori oxuyanda, həm də filmə baxanda, sanki öz içində keçmişinin bütün şirin və kövrük xatırlarını qorquları.

...Bəli, özlərini bərəkədən ölümənən ağışına atlanaq da hələ Yaponiyada rast gəlinib. Onlar kamikadzelər adlandırırdı. Yapon sözü olan "Kamikadze"nın mənası "məqəddəs kükə" ("ləhə kükə") deməkdir. Bu adı yaponlar ilk dəfə 1274 və 1281-ci illərdə monqol xanı Kubilayın Yaponiya sahilərinə yən almaq istəyən hərbi gəmilərinə məhv etmiş tayfun küləyinə veriblər.

Cox-çox sonralar - XX əsrin ikinci yarısında isə II Dünya mühərbişə zamanı düşmənə qarşı döyüşün istirakçıları olmuş ölümə möhkəm yapon toyaları qələmə almışdır. Ümumiyyətlə, II Dünya mühərbişənin son dövrlerində Sakit okçandakı hərbi əməliyyatlarda ABŞ-dən nəmətə qarşı kamikadzelək böyük bir horozatın təkib hissəsi olub. Bu horozat qoşuların qılıq etdiyikləri qədə və ya idəya uğrunda könüllü ölüm yolunu seçiblər. ABŞ-in hərbi doniz qüvvələrinin gəmişərinin ölümə möhkəm edilmiş toyaları dəstəsi - kamikadzelər öz həyatları bahasında sıradan çıxarırlırlar.

Bələliklə, dörd min toyalarçı-kamikadze ABŞ-in 34 hərbi gəmisini məhv etmiş, 300-dən artıq gəmiyi isə ciddi ziyan vurmışdır.

Yaponiya imperatoru uğrunda ölümə gedən bu adamlar gündoğar ölkəyə və rohbar sadıq olacaq barədə sonoda qol cəkiridilər. Onların Yaponiya daşılindo müayyən güzəştləri olub. Bozı tarixçilərin fikrincə, kamikadze horozatın Yaponiyamın mühərbişə ölkələrə möqayisədə texniki cəhdəndən geridə qalmış sobobindən yaranmışdı. Könüllü ölüm yolunu seçən yapon toyaları qəsəbə minimum qədər benzən və bunun avazında xeyli artıq bomba götürürək, toyaları minir, geri dönməyəcəyini bəli-bəli hədofis təsəffüf edirdi. Bəli kamikadze toyalarından parəsər yox idi və bunu gəro qədər havaya qalxan toyaları insan iradəsi ilə idarə olunan məməyyənə çevrilirdi.

Qeyd etmək lazımdır ki, II Dünya mühərbişə dövründə Sovet İttifaqında da buna bənzər ideyalar töblik olunmuşdur. SSRİ-də kamikadze sözü işlədilməsə də, gəncələr

arasında voton uğrunda könüllü surətdə canını qurban vermek geniş töbliğ edilirdi. Faşist hückumlarına qarşı canlarını səda edən sovet adamları heç də az deyildi. Bütün bunlara baxmayaraq, o zaman boşoruyot voton uğrunda canını qurban verənlərlə yapon kamikadzelərinə eyni cür yanaşmındı. Yaponiyada yaranan kamikadze horakatı imperianın aqressiv siyasotına qulluq etdiyi üçün dünya içtimaiyyəti tərəfindən təbul edilmədi. Fanatizmlə müharibəni udmaq mümkün olmadıqından, uduzmuş Yaponiyanın kamikadzeləri özünoqosd yolunu seçirdilər. Öz ölümlərindən və qurbanlarının qotlinən ləzzət alan bu adamlar connotə düşəcəklərini güman edirlər.

Yaponlar ilk toyyaroçi kamikadzelər dəstəsini 1944-cü il oktyabrın 20-də yaradıblar. Bir gün sonra - oktyabrın 21-də ilk kamikadze hückumu baş verib. İçərisində 200 kq bomba qoyulmuş toyyarəni idarə edən naməlum yapon döyüşçü hava gəmisi Avstraliya flotuna məxsus kreyserə çırıplıb. Nəticədə ilk kamikadze özü ilə birgə 30 nəfərin ölümüne səbəb olub. Bundan sonra müttəfiq qoşunların hərbi hissələri bir-birinin ardına kamikadzelərin hückumuna məruz qalıb. Ümumiyyətlə, II Dünya müharibəsinin sonunda Yaponiyanın hərbi dəniz qüvvələri üçün 2525, quru qoşunlar üçün isə 1387 kamikadze hazırlanmışdı. Kamikadzelərin hückumu nəticəsində SSRİ-yə məxsus 81 gəmi batırılmış, 195 gəmiyi isə ziyan doymışdı. Yapon kamikadzelər homçının, yuxarıda qeyd etdiyim kimi, ABŞ hərbi qüvvələrinin otuzdan çox gəmisini batırılmış, üç yüze yaxın gəmisi isə ziyan vurmuşdular. Ölümə getmək istəyən toyyaroçi kamikadzelərin sayı yaponlara məxsus toyyarələrin sayından üç dəfə çox idi. Bu işə qoşulanlar, əsasən, 20 yaşlı universitet tələbələri idi. Öz ölkəsi və imperatoru uğrunda könüllü ölmək-bu o dövrdə yaşayan hər bir yapon gəncinin ən ali məqsədi idi. Kamikadzelər Yaponiyada ən cəsur qəhrəmanlar kimi təqdim olunur, məbədlərdə onların ruhuna dualar oxunur, valideynləri isə ölkənin ən hörmətli insanların sayılırdı. Kamikadzelərin simvolu xrizantema (payızgülü) çiçəyi idi.

Əsrlərdən bəri məlumatdur ki, istənilən döyüşdə qalib və möglüb tərəflərin olması labüddür. Həm də haqlı deyilib ki, mübarizə aparən adam üçün möglubiyyət ar deyil. Fransız filosofu və yazıçısı Michel de Montin də bu barədə çox maraqlı fikir söyləyib: "Elə möglubiyyətlər var ki, öz şərəf və şöhrətinə görə ən parlaq qəlobələrdən də geri qalmır".

Haşıyo: Yaponiyada Kamikadzelərin Dünya Muzeyinin yerləşdiyi Minami-Küsü şəhərinin rəhbərliyi BMT-yə teyyaroçi-kamikadzelər tərəfindən yazılmış 333 məktubun YUNESKO-nun Qeyri-Maddi Mədəni İrsi Siyahısına daxil edilməsi barədə məktubla müraciət etmişdir.

Yaponiyanın hökumət orqanları güman edirlər ki, ertəsi gün ölümə yollanacaqlarını bilən insanların məktubları dünyadan bütün vətəndaşları üçün tarixi baxımdan böyük maraq kosb edə bilər.

Minami-Küsü şəhərinin meri Kampey Shimoidenin qənaətinə görə, kamikadze məktubları dünya tarixinə müharibənin dohşetli səhiyəsi kimi daxil olmalıdır. Belə addım göləcək nəsillərin bundan dərs götürmələri və belə səhvlorın bir daha təkrarlanmaması üçün atılmalıdır.

Hazırda Kamikadzelərin Dünya Muzeyində onlar haqqında bütün informasiyalar - sənədlər, fotolar və məktublar qorunub saxlanılır. Yapon mütoxəssisləri kamikadze məktublarının YUNESKO-nun qeyri-maddi mədəni irsi hesab ediləcəyinə şübhə ilə yanaşırlar. Məsələnin müzakirəsi ilə bağlı artıq ciddi mübahisələr başlanmışdır.

YUNESKO tərəfindən 299 məktub xarakterli sənəd YUNESKO-nun Qeyri-Maddi Mədəni İrsi Siyahısına daxil edilmişdir. Buraya "Anna Frankın gündəliyi", Fransanın 1789-cu ildə qələmə alınmış "İnsan və votəndaş hüquqları Bəyannaməsi", Ceyms Kukun göyərtə jurnalı kimi sənədlər daxil edilmişdir.

Son statistik məlumatlara əsasən, Yaponiyada kişilərin orta ömrü müddəti 80-dən çoxdur. Bu, dünyada 5-ci göstəricidir. Qadınların orta ömrü isə 87-88-ə yaxındır və bu göstəriciyə görə Yaponiya dünyada birincidir. Bunun səbəblərindən biri də Yaponiya səhiyyəsinin yüksək səviyyədə olmasıdır. Yaponiya yeni doğulan körpələrin ölümü ilə bağlı ən aşağı göstəriciyə malik ölkədir - 1000 körpəyə 1 ölüm.

Böli, Yaponiya bu gün uzun ömür dedikdə, dünyada ilk ağıla gələn ölkədir. Burada 100-dən çox yaşı olan əlli mindən çox insan yaşayır.

Yaponiya haqqında oxuduğum məlumatlara istinadən onu da qeyd edim ki, bu ölkədə cvlərdə boşlənən heyvan sayı uşaqların dənəndən daha çoxdur. Hətta burada doğum nisbəti o qədər aşağıdır ki, 2050-ci ilə qədər əhalinin sayının 100 milyona enəcəyi deyilir.

Lakin Yaponiyada ümumi mecburi səhiyyə sistemi tətbiq edilib, bunun sayosindo hor votəndaş yüksək səviyyəli səhiyyə xidməti ilə təmin olunub. Ola bilər ki, yaponların uzunmürlü olmasına qida da təsir edir. Yaponların əsas qidası düyü və tərəvozdir. Onlar balıq otına də üstünlük verirlər. Yaponlar digər ölkələrlə müqayisədə dənəndən daha az yağlı qidalardan istifadə edir.

Davamı galən sayımızda